

3. maj 2018
Sagsnr. NMK-520-00070
RIFLI-NMKN

AFGØRELSE

i sag om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens¹ § 44, stk. 1.

Miljø og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 25. november 2015 om at gennemføre fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune, der omfatter matr. nr. 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder, med følgende ændringer:

Den del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder, der ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Mønsegade øst for fredningsområdet, udgår af fredningen. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort.

Fredningsbestemmelsernes § 3 og § 6 ændres, således at følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde,
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 934 af 27. juni 2017 om naturbeskyttelse.

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR nr. 37795526
EAN nr. 5798000026070
nmkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres en større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Belysning langs veje og stier og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, Aarhus Kommune ønsker at tilgodese.

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i fredningsområdet.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og udføres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken. Plejemyndigheden kan dog begrænse retten til at færdes i bestemte områder af parken, hvis det er begrundet i beskyttelse af plantesamlinger og lignende.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detaljændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen offentliggøres i Statstidende.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.²

---

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indhold

1. Indledning	6
2. Baggrunden for fredningsforslaget.....	6
3. Beskrivelse af fredningsområdet.....	7
4. Frednings- og planmæssige forhold	9
5. Fredningsnævnets behandling af sagen.....	9
6. Fredningsbestemmelser	10
7. Klager og bemærkninger	12
7.1 Aarhus Kommune.....	13
7.2 Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet	15
7.3 Botanisk Haves Venner	16
7.4 Fredningsnævnets bemærkninger	17
7.5 Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger	17
8. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af sagen	19
8.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger	20
8.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse.....	24

1. Indledning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del har den 25. november 2015 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune.

Fredningsforslaget er rejst af Danmarks Naturfredningsforening den 17. december 2014. Sagsrejsen fremsendte forslag til ændring af fredningsbestemmelser og afgrænsning i maj 2015 samt i august 2015.

Fredningsområdet omfatter et areal på ca. 18 ha, der i det hele ejes af Aarhus Kommune. Væksthusene i parken ejes af Bygningsstyrelsen, og benyttes af Aarhus Universitet i forbindelse med bl.a. undervisning.

Formålet med fredningen er at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

Fredningsnævnets afgørelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 40 er af Aarhus Kommune, Bygningsstyrelsen, Aarhus Universitet samt foreningen Botanisk Haves Venner indbragt for Natur- og Miljøklagenævnet, jf. § 43.

Sagen er pr. 1. februar 2017 overført til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 24, stk. 6.

2. Baggrunden for fredningsforslaget

Af fredningsforslaget, fremgår følgende om baggrunden for forslaget:

”Botanisk Have ligger som en grøn perle midt i den tætte Aarhus By. Parken er karakteriseret ved sine udprægede landskabelige og naturmæssige kvaliteter i form af fuldkronede solitære træer, tætte skov- og kratbevoksninger, søer, et kuperet terræn og med et fint gennemkrydsende vandløb, der understreger områdets rekreative værdier. Det er den største af byens parker med fri adgang for besøgende. Den er velbesøgt året rundt af mange forskellige brugergrupper fra den stille vandrer til folk, der kommer for at høre musik fra amfiteateret i et hjørne af parken.

Gennem årene er der taget småbidder af parkens areal til Den Gamle By i forbindelse med at denne har udvidet sit areal med nye bygninger/kvarterer. Da der ikke længere er fri adgang til Den Gamle By, er det reelt dele af den offentlige park, som er nedlagt. Den Gamle By har jævnligt nye pladsbehov, hvorfor det kan forventes, at der på sigt vil være et fortsat pres for at inddrage arealer fra parken. Væksthusene, som hører under Aarhus Universitet, har udvidet for nylig, og kan i fremtiden tillige tænkes at være potentielt pladskrævende med nye anlæg.

I storbyer verden over har man længe været opmærksomme på den meget store værdi af rekreative grønne områder centralt i byerne og sikret dem med fredninger eller tilsvarende. Eksempelvis i København er efterhånden alle offentlige parker fredet i erkendelse af, at det ellers kan være vanskeligt at fastholde dem i fuld udstrækning, når byens mange funktioner mangler plads. Det har på ingen måde sat Københavns udvikling i stå, men afholdt fra at der er tænkt i lette løsninger med inddragelse af parkareal til byformål, og i stedet skabt projekter som respekterer byens grønne rum, til stor glæde og tilfredshed hos befolkningen.

Baggrunden for fredningen er et ønske om at sikre, at Botanisk Have fastholdes som en grøn bypark, der overvejende består af græsarealer med spredt beplantning, solitære træer, varierende buskbeplantninger og visse steder tæt randbeplantning.

Desuden er det formålet med fredningen at sikre offentlig adgang til et grønt, let tilgængeligt, nærrekreativt parkmiljø, hvor de rekreative værdier kontinuert kan forbedres.”

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet omfatter matr.nr.117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder.

Om fredningsområdet fremgår af fredningsforslaget blandt andet, at:

”Botanisk Have er beliggende centralt i Aarhus By, kun godt en km fra kysten. Den afgrænses mod nordvest af Vestre Ringgade, mod sydvest af Eugen Warmings Vej, mod syd af Den Gamle By og Møllevejen, dog med en tange ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej, og mod øst af Hjortensgade og Mønsgade. Mod nordøst afgrænses parken af det private grønne fællesareal ved Vestervang bebyggelsen.

Haven er anlagt i et meget kuperet terræn med mange små, intime, grønne rum og store åbne plæner. Et vandløb løber gennem hele haven fra nordvest til sydøst igennem 3 søer og videre gennem Den Gamle By og dens kanaler.

Havens træer og buske er en blanding af hjemmehørende og indførte arter, som tilsammen giver en meget varieret beplantning. Dyrelivet er rigt og tæller pattedyr som ræv, egern og flagermus, og hos fuglene de forholdsvis almindelige arter, som også kan opleves i de private haver omkring Botanisk Have.

Botanisk Have har en lang historie, som startede allerede i 1875, hvor Aarhus by udlejede et areal på ca. 4,5 ha [...] til et nystiftet haveselskab til anlæggelse af en planteskole og en prøvedyrkning af frugtsorter. [...] I årene efter lejede selskabet mere jord, således at haven efterhånden dækkede ca. 8 hektar. Men da havens drift efterhånden blev for dyr for selskabet, overtog byen i 1911 arealet, og byrådet enedes om at udlægge det som park. Allerede i 1903 havde man vedtaget en vejplan. I vejplanen indgik anlæggelsen af en botanisk have. Siden 1911 er der gentagne gange blevet foretaget udvidelse af arealet, sidst i 1942-46. [...]

I den østlige del af Botanisk Have ligger væksthuse, som ligger på kommunal jord, men ejes af Aarhus Universitet og administreres af Steno Museet. Det oprindelige, snegleformede væksthuse i Botanisk Have, er tegnet af C.F. Møller og opført i 1968-70 med udgangspunkt i omgivelserne. Med finansiering fra Aarhus Kommune, Aarhus Universitet og Realdania er det eksisterende væksthuse nu blevet renoveret, og samtidig er der blevet opført et nyt tropisk væksthuse (palmehuset) samt et botanisk formidlingscenter. [...] Både væksthuse og den udendørs have, er i dag omlagt til formidling og rekreative formål og har ikke længere nogen forskningsmæssig betydning.

[...]

Ud til Eugen Warmings Vej i sydvest ligger flere bygninger, som i dag bruges af kommunen som materielgård for maskiner til brug for parkdriften.

[...]

Der er indgange til Botanisk Have mange steder. Fra Ceres-krydset (Vesterbrogade - Thorvaldsensgade - Silkeborgvej - Viborgvej), fra Eugen Warmings Vej, Ringgaden, Fuglebakkevej, Vestervang, Langelandsgade/Hjortensgade, Møllevæjen og Mønsngade. Man kan cykle igennem Botanisk Have ad Peter Holms Vej. Der er adgang i bil fra Langelandsgade ad Peter Holms Vej, som går op igennem Blomsterdalen til den runde parkeringsplads, "Poppel-pladsen", hvor der stort set altid er mulighed for at finde en parkeringsplads. Der er desuden parkeringsmulighed på Eugen Warmings Vej, men især om sommeren kan det her være vanskeligt at finde plads, da Den Gamle Bys gæster i høj grad parkerer her.

[...]

Haven rummer et væld af muligheder for oplevelser - for alle sanser, forskellige interesser og behov.

[...]

I 2012 besluttede byrådet at nedlægge 3 plejekrævende bede. Det resulterede i, at en forening af frivillige ved navn "Botanisk Haves Venner" fra foråret 2012

overtog plejen af Rosenbedet, Temahaverne og Samlingen af græsser og stauder. Aarhus Universitet overtog ligeledes i 2012 driften af Det Danske Plantesamfund og Stenpartiet i Botanisk Have. På den måde har byrådet formået at spare ressourcer samtidig med at borgere og studerende er blevet involveret i pasningen af dele af parken og har fået et medansvar for parkens udvikling. Fredningen ændrer ikke på at dette samarbejde skal kunne fortsætte og eventuelt udvikles til også at omfatte andre områder.”

4. Frednings- og planmæssige forhold

Fredningsområdet ligger i byzone og er i Aarhus Kommunes kommuneplan udlagt til område til rekreative formål.³

Af kommunens Planstrategi 2015, fremgår det af et afsnit om ”Byens grønne rum” blandt andet, at kommunen i byudviklingen vil ”sikre, at det samlede fælles parkareal inden for Ringvejen opretholdes frem mod 2050”.⁴

Området er ikke omfattet af eksisterende lokalplaner.

Der er ingen eksisterende fredninger inden for eller op til fredningsområdet.

Der er ikke udpeget Natura 2000-områder inden for fredningsområdet.

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet holdt den 22. maj 2015 besigtigelse og offentligt møde om fredningen.

Ved besigtigelsen og mødet deltog, foruden Danmarks Naturfredningsforening, repræsentanter fra Aarhus Kommune, Den Gamle By, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Botanisk Haves Venner samt en række privatpersoner.

Under fredningsnævnets behandling af sagen var der drøftelser om blandt andet fredningsområdets afgrænsning, herunder om stillepladsen ved Eugen Warmings Vej, om området ud mod Ceres-krydset samt om væksthuse og Poppelpladsen.

---

³ Kommuneplan 2013 for Aarhus Kommune, rammeområde 030406RE.

⁴ Se s. 19 i Planstrategi 2015, vedtaget af Aarhus byråd den 14. september 2016, https://aarhusplanstrategi2015.dk/files/Planstrategi_2015.pdf.

Der var desuden drøftelser af fredningens indhold, herunder særligt om fredningsforslagets § 3 om arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer.

Drøftelserne på mødet førte til, at sagsrejser den 29. maj 2015 fremsendte forslag til ændring af fredningsbestemmelser og afgrænsning.

På baggrund af efterfølgende høringsvar fra deltagere i besigtigelsen samt fra en række øvrige organisationer mv. foreslog sagsrejser i august 2015 endnu en justering af fredningsgrænsen i parkens sydlige del.

Fredningsnævnet traf herefter afgørelse om at frede området i overensstemmelse med de reviderede bestemmelser og den reviderede afgrænsning, således at stillepladsen ved Eugen Warmings Vej blev udtaget af fredningen, og arealet ud mod Ceres-krydset blev reduceret i forhold til det oprindelige fredningsforslag. Afgrænsningen og bestemmelserne vedrørende væksthuse og Poppelpladsen blev ikke ændret i forhold til fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har som begrundelse for afgørelsen navnlig anført, at Botanisk Have, der i stort omfang benyttes af offentligheden til en lang række forskellige aktiviteter, udgør et fredningsværdigt og værdifuldt rekreativt område med landskabelige og naturmæssige kvaliteter.

Der tilkendes ifølge naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer. Da arealerne omfattes af fredningen ejes af Aarhus Kommune, har fredningsnævnet ikke tilkendt erstatning.

6. Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelserne fremgår af fredningsnævnets afgørelse⁵ og er neden for gengivet i det omfang, det har været relevant for Miljø- og Fødevarerklagenævnets behandling af klagesagen.

Det er fredningens formål, ”at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nu-

---

⁵ Se s. 24ff.

værende udformning, og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet”.

Ifølge fredningens § 2 skal området ”bevares som offentlig bypark og skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt”.

Fredningens § 3 regulerer arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer.

Af § 3 fremgår blandt andet, at driften skal ”tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål, samt at parkens beplantning skal reguleres efter en plejeplan”.

§ 3 bestemmer herudover, at ”ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park”.

Af § 3 følger endvidere, at ”faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, og som ikke har kommerciel karakter. Det kan eksempelvis være motionsredskaber, legeredskaber eller lignende. Faste anlæg og konstruktioner kan omfatte kommercielle formål, hvis der er en sammenhæng med parkens rekreative funktion, og det er godkendt af fredningsnævnet”.

Herudover indeholder § 3 blandt andet bestemmelse om, at der ikke må ”etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området”.

Om parkens sydligste del (mod Ceres-krydset) fremgår det, at der efter fredningsnævnets tilladelse kan ”etableres en pladsdannelse som passende indgang til parken”. Det er desuden fastsat, at fredningen ikke er til hinder for, ”at en kommende letbane op ad Viborgvej berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod ”Ceres-krydset”. Letbanens placering og udformning indenfor fredningsområdet skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov.

Fredningsnævnet kan kun modsætte sig anlæggets placering og udformning, hvis det skønnes af betydning for adgangen til den øvrige del af Botanisk Have”.

Fredningens § 4 indeholder bestemmelser om terrænregulering, mens § 5 indeholder bestemmelser om offentlighedens adgang, herunder vedrørende udlæg af nye stier.

§ 6 om pleje fastsætter, at Aarhus Kommune er plejemyndighed. Af § 6 fremgår herudover følgende:

”Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

Danmarks Naturfredningsforening skal høres og har ret til at udtale sig om alle forslag til plejeplaner, inden de vedtages.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med den første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til helhedsplanen”.

Fredningsnævnet kan ifølge fredningens § 7 meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 50.

7. Klager og bemærkninger

Aarhus Kommune, Bygningsstyrelsen, Aarhus Universitet samt foreningen Botanisk Haves Venner har klaget over fredningsnævnets afgørelse.

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har i forbindelse med sagen oplyst, at klagerne i sagen ikke gav styrelsen anledning til bemærkninger.

7.1 Aarhus Kommune

Aarhus Kommune har principalt gjort gældende, at fredningen ikke bør gennemføres, idet der ikke er vægtige grunde herfor.

Det er kommunens opfattelse, at Botanisk Have kan sikres i udstrækning og funktion med udarbejdelsen af en bevarende lokalplan, og at denne planmulighed skal bringes i spil, før parken eventuelt fredes. Kommunen har i den forbindelse anført, at parken allerede er udpeget til et rekreativt formål med offentlig adgang, og dette vil blive befæstet yderligere gennem lokalplanlægning. Ifølge kommunen vil en bevarende lokalplan naturligt indeholde bestemmelser om de landskabelige og naturmæssige forhold, og den ville kunne indeholde samme bestemmelser omkring terrænreguleringer mv. som fredningsbestemmelserne. Kommunen anfører herudover, at en lokalplanproces vil give større mulighed for at involvere befolkningen og interessegrupper i parkens fremtidige indhold og funktioner end en fredningsproces, og at der altid vil ske en involverende proces, såfremt et fremtidigt byråd ønsker at ændre lokalplanen.

Kommunen har endvidere henvist til Naturstyrelsens ”Handlingsplan for fredning 2013”, hvoraf det ifølge kommunen kan udledes, at alle planmuligheder bør bringes i spil før en eventuel fredning.⁶

Kommunen har endvidere anført, at der ikke er hverken konkrete aktuelle eller fremtidige trusler om, at der vil ske indskrænkninger af parkens areal eller tilgængelighed, eller om at der ødelægges landskabelige værdier i parken. Det er i den forbindelse bemærket, at der allerede er offentlig adgang til parken, og at den måde, parken plejes og vedligeholdes på, beskytter og udvikler parken naturmæssigt. Det er desuden bemærket, at parken allerede er sikret som rekreativt område gennem den eksisterende kommuneplan, og at kommunens ”Planstrategi 2015” viser, at næste kommuneplan skal sikre alle byparker indenfor Ringgaden mod indskrænkninger.

---

⁶ Naturstyrelsen: Handlingsplan for fredning 2013, udarbejdet af Miljøministeriet, Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening.

Aarhus Kommune har subsidiært gjort gældende, at der bør foretages en række ændringer i fredningens afgrænsning og indhold.

I forhold til fredningsbestemmelserne har kommunen klaget over formuleringen i fredningsforslagets § 6, 4. afsnit vedr. plejeplan:

”Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver [...] en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.”

Kommunen mener ikke, at dette formål er omfattet af fredningens overordnede formål (§ 1) og er desuden bekymret for, at bestemmelsen kan give kommunen uforudsete udgifter.

I forhold til fredningsbestemmelsernes § 3 har kommunen bemærket, at der både står, at anlæg *ikke* må have kommerciel karakter, men også står, at faste anlæg og konstruktioner *kan* omfatte kommercielle formål. Ifølge kommunens opfattelse bør det være muligt at indgå kommercielle aftaler om eksempelvis etablering af kiosk/cafe, afvikling af aktiviteter og lignende i parken, og kommunen finder på den baggrund, at fredningsbestemmelserne bør formuleres herefter.

Aarhus Kommune har derudover henvist til kommunens høringssvar til fredningsnævnet, der blandt andet indeholdt en række ændringsforslag til fredningsforslaget. Såfremt fredningen gennemføres, mener kommunen, at disse ændringsforslag bør indarbejdes i den endelige fredning.⁷

Kommunens ændringsforslag, der ikke allerede er indarbejdet i det reviderede forslag, vedrører ændring af fredningens afgrænsning og/eller bestemmelser følgende steder:

- Udtagning af matr. nr. 117ut (væksthusene), matr. nr. 7000ag (Peter Holms Vej) og matr. nr. 7000 dy (Poppelpladsen).
- Yderligere ændring af fredningsgrænsen i parkens sydligste del mod Ceres-krydset.

---

⁷ Høringssvaret er dateret den 5. maj 2015, dog fremgår det af teksten, at høringssvaret først er godkendt af Aarhus Byråd den 12. august 2015.

Om matr. nr. 117ut har kommunen anført, at der for arealet med væksthuse er indgået en brugeraftale for de næste ca. 30 år, og at der ikke er grund til at frede arealet så længe denne aftale eksisterer eller forlænges.

Om Peter Holms Vej og Poppelpladsen har kommunen anført, at der er tale om funktionelle tekniske anlæg. Såfremt arealerne ikke udtages af fredningen, ønsker kommunen en tilføjelse til § 3, der giver mulighed for at etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området, såfremt det sker i en sammenhæng med det rekreative formål i parken og i overensstemmelse med en godkendt plejeplan.

I forhold til afgrænsningen mod Ceres-krydset ønsker kommunen, at der udtages et større areal end i det reviderede fredningsforslag, eventuelt med udarbejdelse af en lokalplan for dette areal som forudsætning. Såfremt arealet ikke udtages, har kommunen foreslået en tilføjelse til § 3, der giver kommunen en større frihed til at bearbejde den sydlige del af parken.

7.2 Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet

Det er i klagerne fra Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet oplyst, at væksthuse er ejet af styrelsen og lejet af universitet, og ikke, som det fremgår af fredningsnævnets afgørelse, ejet af universitetet og administreret af Steno Museet.

Bygningsstyrelsen har ligesom kommunen gjort gældende, at fredningen ikke bør gennemføres, samt at der som alternativ kan udarbejdes en bevarende lokalplan til sikring af parken.

Både Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet har anført, at fredningen sætter begrænsninger for udviklingen af rekreative og formidlingsmæssige muligheder i forhold til parkens og væksthuses brugere samt i forhold til universitetets undervisning og aktiviteter. Det er i den forbindelse blandt andet anført, at parken og væksthuse fortsat har forskningsmæssig betydning for universitetet, modsat det, der fremgår af fredningsnævnets afgørelse.

Styrelsen og universitetet er endvidere enige med kommunen i, at arealet med væksthuse (matr. nr. 117ut) samt Poppelpladsen (matr. nr. 7000dy) bør udgå af fredningen. Herudover finder styrelsen og universitetet, at et areal benævnt ”Rotunden” bør udgå. Rotunden er en cirkulær

grusbelagt plads, der ligger umiddelbart syd for Poppelpladsen, og hvor der er mulighed for handicapparkering og cykelparkering.

Styrelsen og universitetet har derudover klaget over ikke at være blevet inddraget som parter i fredningsnævnets behandling af sagen.

Aarhus Universitet har anført, at man først fik kendskab til fredningsforslaget den 13. oktober 2015, hvilket blandt andet har betydet, at universitetet ikke har haft mulighed for at gennemføre en intern proces om sagen.

Bygningsstyrelsen har anført, at man først den 3. december 2015 (efter fredningsnævnets afgørelse) fik kendskab til sagen og derfor ikke har haft mulighed for at varetage styrelsens interesser. Styrelsen gør i den forbindelse gældende, at fredningsnævnets afgørelse ikke er blevet truffet på et fyldestgørende og korrekt oplysningsgrundlag, hvilket udgør en væsentlig formel mangel ved afgørelsen.

7.3 Botanisk Haves Venner

Foreningen har klaget over, at stillepladsen ved Eugen Warmings Vej, der var omfattet af det oprindelige fredningsforslag, er udtaget af fredningen.

Foreningen har blandt andet anført, at området i Aarhus Kommunes rammeplan fra 2013 er fastlagt til et rekreativt område i form af bypark eller grønt område, samt at området skal friholdes for anden bebyggelse end den, der er nødvendig for at drive området som park⁸.

Derudover har foreningen bemærket, at stillepladsen i dag anvendes som fragtcntral for Den Gamle By, hvilket ikke længere bør være nødvendigt, når der etableres en ny hovedindgang ved Ceres-krydset. Ifølge foreningen bør arealet herefter igen benyttes til aktiviteter, der har med Botanisk Have at gøre. Eksempelvis kan Gartnerens Hus og det omkringliggende areal med fordel anvendes som et fælles formidlings- og foreningshus for grønne foreninger.

---

⁸ Rammeområdet 030406RE – Vesterbro.

7.4 Fredningsnævnets bemærkninger

Fredningsnævnet har den 9. februar 2016 overfor Natur- og Miljøklagenævnet beklaget, at Bygningsstyrelsen ikke har været inddraget i sagen, samt at Aarhus Universitet først på et sent tidspunkt blev orienteret om sagen.

Af en korrespondance mellem fredningsnævnet og Bygningsstyrelsen fremgår det blandt andet, at fredningsnævnet først den 3. december 2015 blev opmærksom på, at Bygningsstyrelsen ejer væksthuse. Fredningsnævnet har hertil bemærket, at nævnet har lagt fredningsforslagets oplysninger til grund og på den baggrund ikke har haft viden om, at styrelsen var part i sagen.

Fredningsnævnet har desuden bemærket, at det ud fra fredningsforslagets tekst kunne udledes, at Aarhus Universitet skulle inddrages, selvom universitetet ikke var nævnt i forslagets lodsejerliste, og at det således er en fejl, at det ikke er sket på et tidligere tidspunkt.

7.5 Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger

Danmarks Naturfredningsforening har den 16. februar 2016 overordnet bemærket, at de indkomne klager viser, at der er et stort pres på Botanisk Haves arealer, og at det uden en fredning er sandsynligt, at den hidtidige udvikling med løbende indskrænkninger i havens areal vil fortsætte.

Vedrørende forslaget om at udarbejde en bevarende lokalplan som alternativ til fredningen har Danmarks Naturfredningsforening anført, at lokalplaner kan ændres efter skiftende politiske ønsker og dermed adskiller sig afgørende fra varige fredninger. Foreningen har tillid til politikernes intentioner, men bemærker, at det med et tilstrækkeligt pres kan være udfordrende at holde fast i de gode hensigter.

I forhold til Naturstyrelsens handlingsplan for fredning 2013 har Danmarks Naturfredningsforening bemærket, at handlingsplanen alene er en overordnet retningsgiver for, hvilke typer af fredningssager der rejses. Ifølge foreningens opfattelse er parkerne ”byernes grønne perler”, og en fredning af Botanisk Have stemmer derfor fint overens med planen, hvoraf det blandt andet fremgår, at de lokaliteter, der karakteriseres som ”perlerne”, er af den karakter, der ganske enkelt ikke må gå tabt, fordi vi kun har få lokaliteter af den pågældende art, uanset om der er trusler imod fredningsværdierne eller ej.

Danmarks Naturfredningsforening har herudover anført, at det er naturbeskyttelseslovens § 1 der bestemmer, hvad der kan rejses fredningssag om, og har i den forbindelse henvist til § 1, stk. 3, hvorefter der ved lovens administration skal lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

For så vidt angår klagerne over fredningens afgrænsning, er det Danmarks Naturfredningsforenings vurdering, at både væksthuse, Poppelpladsen og Rotunden bør fastholdes inden for fredningen, så det sikres, at bygningerne eller de arealer, som de ligger på, ikke en dag vil overgå til andre formål, som måske ligger langt fra offentlige parkformål. Ifølge foreningen ligger det implicit i fredningsnævnets afgørelse, at det er på denne baggrund, at man har valgt at medtage disse arealer i fredningen.

Det er desuden Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at fredningen ikke pålægger væksthuse mv. særlige restriktioner, men muliggør at de nuværende aktiviteter kan fortsætte som hidtil.

I forhold til kommunens klage over enkelte bestemmelser i fredningen, har Danmarks Naturfredningsforening blandt andet bemærket, at det ikke har været intentionen at pålægge kommunen en større plejebyrde, end hvis parken ikke fredes, og at der med den nuværende formulering af plejebestemmelsen er mulighed for at skrue op og ned for ambitionsniveauet i takt med, at ressourcer og ønsker ændrer sig over tid.

Vedrørende muligheden for at etablere anlæg med kommercielle formål, er det er foreningens opfattelse, at bestemmelsen skal forstås sådan, at de mindre anlæg, der kan opsættes, er motionsredskaber, legeredskaber og lignende, som er offentlige og altså ikke kommercielle.

Danmarks Naturfredningsforening har i øvrigt bemærket, at der i løbet af fredningssagen har været afholdt flere dialogmøder med kommunen, og at foreningen har indarbejdet stort set alt, hvad kommunen har haft af ønsker. Foreningen har ligeledes imødekommet ønskerne fra Den Gamle By.

For så vidt angår manglende inddragelse af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet, har Danmarks Naturfredningsforening anført, at Aarhus Kommune, som ejer af Botanisk Have, burde have gjort såvel frednings-

nævnet som styrelsen og universitetet opmærksomme på den verserende fredningssag. Det er hertil bemærket, at kommunen har været bekendt med, at fredningssagen var undervejs helt fra start.

Danmarks Naturfredningsforening har ikke haft bemærkninger til klagen fra Botanisk Haves Venner.

8. Miljø- og Fødevarerklagenævnets behandling af sagen

Miljø- og Fødevarerklagenævnet besigtigede den 23. oktober 2017 fredningsområdet og holdt samme dag offentligt møde om sagen.

Danmarks Naturfredningsforening redegjorde for foreningens forslag om fredning af Botanisk Have og understregede, at det ifølge foreningens opfattelse kun er en fredning, der kan sikre parken permanent. Danmarks Naturfredningsforening bemærkede derudover blandt andet, at foreningen tidligere havde haft en tæt dialog med kommunen omkring fredningssagen, men at kommunen undervejs ændrede holdning til sagen.

Aarhus Kommune fastholdt, at fredning ikke er det rette instrument til at beskytte parken og at en eventuel beskyttelse af parken i stedet bør ske ved udarbejdelse af en bevarende lokalplan. Kommunen henviste herudover blandt andet til, at det siddende byråd er opmærksomt på parkens beskyttelse, hvilket blandt andet kan ses i planstrategien og kommuneplanen. Kommunen tilkendegav derudover, at det er vigtigt for kommunen, at parken kan benyttes til arrangementer mv.

Aarhus Universitet fastholdt, at væksthusene ikke skal indgå i en eventuel fredning, idet det er vigtigt for universitetet at have en platform i parken, og at der behov for fleksibilitet og frihed til at tilpasse væksthusene mv. til et løbende behov.

Botanisk Haves Venner tilkendegav, at det er vigtigt for foreningen at parken fredes, blandt andet af hensyn til engagementet blandt de frivillige.

Foreningen samt en række øvrige fremmødte, herunder flere naboer til Botanisk Have, tilkendegav desuden, at den kommunale planlægning, herunder en eventuel bevarende lokalplan, ikke yder tilstrækkelig beskyttelse af parken.

Repræsentanter for Den Gamle By oplyste, at man fra museets side har et stort ønske om at sikre gode adgangsforhold til museet samt funktionalitet omkring driften af museet, men at man ikke har planer om at ville udvide Den Gamle Bys areal yderligere.

8.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

I sagens behandling har deltaget Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer: Thomas Steensen (formand), landsdommerne Norman Cleaver og Henrik Twilhøj samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Torben Hansen, Per Nørhave og Jens Vibjerg.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevareklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker indledningsvis, at fredningsnævnets manglende inddragelse af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet under sagens behandling udgør en væsentlig mangel ved afgørelsen.

Et enigt nævn finder dog efter en konkret vurdering, at den manglende inddragelse ikke har været af så væsentlig betydning for indholdet af fredningsnævnets afgørelse, at det bør medføre afgørelsens ugyldighed. Nævnet lægger herved vægt på, at de klagepunkter, som efterfølgende er gjort gældende af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet, bortset fra spørgsmålet om udtagelse af Rotunden, også har været rejst af Aarhus Kommune og således er indgået i fredningsnævnets behandling af sagen. Miljø- og Fødevareklagenævnet har endvidere ved bedømmelsen af fejls betydning lagt vægt på, at nævnet i medfør af bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, kan ændre fredningsnævnets afgørelse, uanset de fremførte klager og uanset fredningsforslaget, og derfor ikke er afskåret fra at inddrage synspunkter, som ikke er kommet frem under fredningsnævnets behandling af sagen. Miljø- og Fødevareklagenævnet har således i forbindelse med klagesagen taget stilling til det af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet anførte til støtte for indsigelserne.

Et flertal af Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer finder, at Botanisk Have er fredningsværdig, og at området derfor skal fredes.

Flertallet lægger vægt på, at Botanisk Have udgør et værdifuldt rekreativt og grønt område med landskabelige og naturmæssige kvaliteter, samt at formålet med fredningen er omfattet af de hensyn, som skal varetages efter naturbeskyttelseslovens § 1.

Flertallet tillægger det desuden vægt, at Botanisk Have i stort omfang benyttes af offentligheden til en lang række forskellige aktiviteter, samt at der i Aarhus kun findes få andre grønne områder med lignende anvendelsesmuligheder.

Henset til et stigende pres på arealer i Aarhus, finder flertallet herudover, at de eksisterende planlægningsmæssige bindinger for området ikke giver en tilstrækkelig beskyttelse af området.

Mindretallet (Jens Vibjerg) finder, at der i den konkrete sag ikke er grundlag for at bringe fredningsinstitutionen i anvendelse. Mindretallet bemærker i den forbindelse, at en fredning af en bypark som Botanisk Have ikke falder ind under de hovedmål, som ifølge Naturstyrelsens handlingsplan for fredning 2013 bør gives særlig høj prioritet.

Mindretallet finder desuden, at der ikke er umiddelbare trusler imod parken, og at en fredning af området derfor ikke er nødvendig.

I overensstemmelse med flertallet kan Miljø- og Fødevareklagenævnet tiltræde, at der gennemføres en fredning af Botanisk Have i Aarhus.

Et enigt nævn besluttede at ændre fredningens afgrænsning i fredningsområdets sydligste del mod Ceres-krydset, således at en del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder udgår af fredningen. Arealet, der udgår, er ca. 1.500 m² stort og ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Møns-gade øst for fredningsområdet. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort. Det er nævnets vurdering, at udtagelsen af arealet ikke vil have nævneværdig betydning for adgangen til parken eller for oplevelsen af sammenhængen mellem parken og byen. Som følge af denne ændring udgår følgende afsnit i fredningsbestemmelsernes § 3, afsnit 10 og 11:

”I parkens sydligste del ned mod "Ceres-krydset" kan der efter fredningsnævnets tilladelse etableres en pladسدannelse som passende indgang til parken.

Fredningen er ikke til hinder for, at en kommende letbane op ad Viborgvej berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod "Ceres-krydset". Letbanens placering og udformning indenfor fredningsområdet skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov. Fredningsnævnet kan kun modsætte sig anlæggets placering og udformning, hvis det skønnes af betydning for adgangen til den øvrige del af Botanisk Have.”

Fredningens øvrige afgrænsning opretholdes som vedtaget af fredningsnævnet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder således ikke grundlag for at inddrage stillepladsen ved Eugen Warmingsvej i fredningsområdet, som foreslået af en af klagerne. Nævnet bemærker i den forbindelse, at arealet fremstår som en asfalteret plads, der er afskærmet fra den øvrige del af fredningsområdet og ikke opleves som en naturlig del af parken.

For så vidt angår arealet med væksthuse (matr. nr. 117ut), som flere af klagerne har ønsket udtaget af fredningen, bemærker nævnet, at væksthuse efter nævnets opfattelse er en central del af Botanisk Have, og at arealet derfor bør omfattes af fredningen.

Nævnet finder endvidere, at Poppelpladsen (matr. nr. 7000dy), Peter Holms Vej (matr. nr. 70000ag) og ”Rotunden”, som også er ønsket udtaget af fredningen, fremstår som integrerede og naturlige dele af parken, hvorfor disse arealer også bør omfattes af fredningen.

Med henblik på at understøtte områdets anvendelse til rekreative formål, finder et enigt nævn, at der inden for fredningen skal være mulighed for etablering af mindre midlertidige kommercielle anlæg og foranstaltninger uden fredningsnævnets godkendelse. Efter nævnets vurdering vil sådanne mindre anlæg og foranstaltninger, der har en sammenhæng med parkens rekreative funktion, ikke påvirke de øvrige fredningsværdier i området væsentligt. Nævnet har på den baggrund besluttet at ændre § 3, afsnit 5 som følger:

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af

parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Nævnet har endvidere besluttet, at ændre dele af § 6, således at bestemmelsen bringes i overensstemmelse med plejebekendtgørelsen. Nævnet bemærker i den forbindelse, at fredningsbestemmelsernes § 6 foreskriver procedurer for både plejeplaner og plejeforanstaltninger, mens kun plejeforanstaltninger kan påklages efter plejebekendtgørelsen. På den baggrund finder nævnet tillige, at det er uhensigtsmæssigt at pålægge plejemyndigheden en pligt til at forhandle sig til enighed om plejeplanen. § 6 ændres på denne baggrund som følger:

”Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.”

Et enigt nævn besluttede at tiltræde de øvrige fredningsbestemmelser, som vedtaget af fredningsnævnet.

8.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 25. november 2015 om at gennemføre fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune, der omfatter matr. nr. 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder, med følgende ændringer:

Den del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder, der ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Mønsgade øst for fredningsområdet, udgår af fredningen. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort.

Fredningsbestemmelsernes § 3 og § 6 ændres, således at følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde,
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres en større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Belysning langs veje og stier og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, Aarhus Kommune ønsker at tilgodese.

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i fredningsområdet.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og udføres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken. Plejemyndigheden kan dog begrænse retten til at færdes i bestemte områder af parken, hvis det er begrundet i beskyttelse af plantesamlinger og lignende.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Thomas Steensen
Stedfortrædende formand